Lietuvos nacionalinė M.Mažvydo biblioteka

Europos LIETUVIS

Nr. 3 (1789) Londonas, 1986 m. sausio 17 d. XL

TAIKOS DIENA

Pirmąją Naujųjų Metu dieną visame katalikų pasaulyje atžymima Taikos Diena, tuo būdu kas kartą vis iš naujo iškilmingai ir visuotiniu mastu pabrėžiant Bažnyčios ir visų tikinčiųjų įsipareigojimą tarnauti taikai, ugdyti taiką ir ją stiprinti visame pasaulyje, meldžiant Visagalį Dievą, kad prasidedančiuose Naujuose Metuose taika pasaulyje tikrai įsiviešpatautų, kad būtų pagaliau sukurta tokia tarptautinė santvarka, kuri būtų pagrįsta visų žmonių ir tautų santarve, brolišku solidarumu ir nuoširdžiu bendradarbiavimu, nugalint smurtą, neapykantą ir vargą. Kaip tik siekdamas pabrėžti, jog taika yra nedaloma, jog didžioji taikos dovana yra paties Dievo skirta visiems žmonėms ir visoms tautoms be išimties, Popiežius Jonas Paulius II-sis šių metų Pasaulinei Taikos Dienai parinko temą „Taika yra vertybė, viršijanti Šiaurės ir Pietų, Rytų ir Vakarų sienas; Taika yra viena ir nedaloma. Toji viena ir nedaloma taika jungia visus žmones ir visas tautas. Taikos ženkle žmonija tampa viena šeima".

Pasaulinės Taikos Dienos proga, sausio pirmąją Popiežius Jonas Paulius II-sis švento Petro bazilikoje taikos intencija aukojo šventas Mišias, gausiai dalyvaujant maldininkams iš viso pasaulio kraštų, diplomatinio korpuso nariams, Romos Kurijos atstovams, kardinolams. Savo rūpestį taika ir jos įgyvendinimu pavienių žmonių ir tautų santykiuose, Popiežius išreiškė pamaldų metu tartame žodyje.

JAV LB MEMORANDUMAS

Kas treji metai keičiantis JAV LB Krašto valdybai, taip jau nutinka, kad tris ar keturias savaites esama lyg be vadovybės. Buvusioji valdžia ruošiasi poilsiui, o naujoji Krašto valdyba dar tvirtinama ir formaliai nėra perėmusi pareigų. Pasiruošimo darbai Reagano — Gorbačiovo susitikimui kaip tyčia sutapo su tuo „interregnumo" laikotarpiu. Būta pavojaus, kad į Ženevą vykstančiam prez. Reaganui JAV LB memorandumas nebus laiku paruoštas. Padėtį išgelbėjo pareigoms oficialiai dar nepatvirtintas naujosios Krašto valdybos narys. Naujai išrinktas JAV LB Krašto valdybos pirm. inž. Alg. Gečys skubiai paruoštą memorandumą pasirašė „president-elect" titulu ir pasiuntė į Baltuosius Rūmus. Antras memorandumo originalas, prie jo prijungus PLB valdybos pirm. inž. Vyt. Kamanto lydraštį, buvo pasiųstas Šveicarijos LB Krašto valdybos pirm. Narcizui Prielaidai, įteikti Ženevon atvykusiai JAV-jų delegacijai. Tuo siekta apsaugoti memorandumą nuo biurokratų, dažnai nepraleidžiančių medžiagos pas aukštesniuosius valdžios sluoksnius. Jei memorandumas įkliūtų Washingtone, jis aukštuosius prez. Reagano patarėjus pasiekti galėtų Ženevoje.

JAV LB memorandume prez. Reagano prašyta iš Gorbačiovo reikalauti Pabaltijo valstybėms nepriklausomybės,paremtos tautų laisvo apsisprendimo teise. Priminus, kad Sov. Sąjungos įvykdyta Pabaltijo valstybių aneksija susijusi su Molotovo-Ribbentropo paktu, konstatuota, kad tai įvykdyta apgauliu būdu ir teise neparemtomis priemonėmis. Demokratinės valstybės iki šiol nepripažįsta Pabaltijo valstybių aneksijos į Sov. Sąjungą. Remiantis 1979 m. 45 baltų pogrindžio darbuotojų pareiškimu ir tuo klausimu 1983 m. Europos Parlamento priimta rezoliucija, prez. Reaganas prašytas siekti Molotovo-Ribbentropo pakto ir iš jo išplaukiančių tiesioginių išdavų atšaukimo. Pritarta 45 baltų pareiškimo minčiai, Skandinavijos ir Pabaltijo kraštus įtraukti į nuo branduolinių ginklų laisvą zoną. Liečiant žmogaus teises, prez. Reaganas prašytas specialiai užtarti už tautinę veiklą įkalintus aktyvistus B. Gajauską, V. Petkų ir V. Skuodį.

BRITŲ DIPLOMATĖS ATSIMINIMAI APIE PABALTIJO UŽGROBIMĄ

Buvusi britų diplomatė Peggie Benton parašė savo atsiminimus apie paskutiniąsias Pabaltijo valstybių laisvės dienas, Baltic Countdawn, kuriuos pernai išleido Londono leidykla Centaur Press. 1940-tų metų vasarą Peggie Benton darbavosi Didžiosios Britanijos pasiuntinybėje Rygoje. Autorė giliai užjaučia pabaltiečius ir tiksliai atvaizduoja jų pavergimą. Knygos pratarmę parašė žymus anglų istorikas ir Rytų Europos žinovas Edward Crankshaw. Jis vadina Pabaltijo valstybių sunaikinimą „viena liūdniausių užmirštųjų tragedijų mūsų laikais".

(Elta)

EUROPOS LIETUVIŲ BENDRYSTĖ

Per karą iš Lietuvos išvykusių ir po karo čion atvažiavusių svetur buvimo priežastis ta pati — mūsų tėvynės okupacija. Nebenorime ir nebegalime į ją grįžti. Net ir norėdami ten gyvenančius savuosius aplankyti, turime lankstytis prieš okupacines įstaigas — prašyti jų leidimo, kuris ne visiems ir nevisados duodamas. Esame žmonės be tėvynės. Dar daugiau — esame tremtiniai. Tiesa, dauguma, įsigiję gyvenamo krašto pilietybę jau nebesame svetimšaliai, bet kur bebūtume susiradę vadinamą antrąją tėvynę — Vokietijoje, Prancūzijoje, Anglijoje ar kitoje daugiau ar mažiau svetingoje šalyje — vis tiek ji neatstoja pirmosios. Taigi esame žmonės be tikrosios tėvynės.

Daug yra Europoje benamių žmonių, bet mes, lietuviai, sudarome atskirą grupę su savais reikalais ir problemomis. Joms spręsti daugelyje šalių esame susispietę į organizacijas, dažniausiai į Bendruomenę. Nevienodo jos pajėgumo. Vokietijos LB dar įstengia išlaikyti Vasario 16 gimnaziją, svetingai atvėrusią duris ir kitų kraštų lietuvių atžalynui, turi milijoninės vertės Romuvos sodybą Huettenfelde, kur įsikūrusi ir LB būstinė, ruošia centrinius renginius, leidžia Informacijų biuletenį ir atlieka nemažiau reikšmingus kitus darbus. Didž. Britanijos lietuviai turbūt dar turtingesni tiek savo namais ir sodybomis, tiek ir kultūrine veikla. Tiesa, jie gimnazijos neturi, bet užtat turi daugiau tautinių šokių grupių, chorų, lituanistinių mokyklėlių ir, kas svarbiausia, įstengia leisti „Europos lietuvio" savaitraštį, turi knygų leidyklą NIDA su nuosava spaustuve, suruošia daugiau užsienio menininkų koncertų ir kitų kultūrinių renginių.

Kitų Europos kraštų lietuviai skurdesni. Jiems trūksta centrų, į kuriuos įsikibusi dar galėtų laikytis lietuvybė. Ji tolydžio gęsta su Anapilin iškeliaujančia dabartine karta. Tai kelia rūpestį mūsų tautos išlikimu besisielojančių žmonių. Jei atskiros šeimos ir atskirų kraštų lietuviai nebeįstengia paveikiai spirtis nutautimo bangoms, tai gal bendromis jėgomis dar būtų galima pastatyti užtvaras? Vienas tokių bandymų yra Vasario 16 gimnazija. Lituanistinės mokyklėlės, tautinių šokių grupės ir jų šventės, chorai ir dainų šventės, vaidinimai, vaikų ir jaunimo stovyklos, Jaunimo kongresai, Lietuvių dienos ir panašūs renginiai irgi yra užtvaros prieš nutautimo bangas.

Pirkome bendruomeninius namus ir sodybas, steigėme mokyklas, knygų bei laikraščių leidyklas daugiausia savo ir gyvenamo krašto tautiečių reikalams. Šiandien, kelioms dešimtims metų praslinkus, jau tenka svarstyti, kaip tie įrengimai galėtų pasitarnauti viso Europos žemyno, o gal ir laisvojo pasaulio lietuviams; kaip skaičiumi,ūkiškai ir organizacija stipresni telkiniai galėtų ištiesti pagalbos ranką silpnesniems. Toliau į ateitį žvelgią protai supranta, kad pasipriešinimą nutautimui reikia organizuoti viso žemyno ar netgi pasauliniu mastu.

(VLBVI)

KOMUNISTAI IR HIMNAS

LAIKAS IR KOMUNISTAMS ĮSMOKTI GIEDOTI LIETUVOS HIMNĄ

Antanas Bimba, žymus Amerikos lietuvių komunistų veikėjas, maždaug prieš pusę šimto metų ragino savo ideologijos bendraminčius pakeisti neigiamą nusistatymą į Lietuvos himną. Lietuvos darbininkai, Bimbos nuomone, „turi teisę savintis ir Kudirką, ir jo rašytą Lietuvos himną". Amerikos lietuvių komunistų žurnale „Šviesa" Bimba 1938 metais rašė: „Mūsų chorai turėtų mokėt gražiai dainuoti Lietuvos himną. Mūsų publika taipgi turėtų išmokti ir pripras dainuoti Lietuvos himną taip gražiai, kaip ji moka dainuoti „Internacionalą". Didesnius masinius mitingus, kurie esti pradedami su dainomis bei koncertus reikėtų atidaryti Lietuvos himnu ir „Internacionalu" — arba pradėti vienu, o baigti kitu. Kaleina — tai yra eilė — nesvarbu..."

Lietuvos tarybiniai vadovai gerbia nusipelniusio komunistų veikėjo Antano Bimbos atminimą, todėl turėtų prisiminti ir šiuos jo žodžius:

„Mes ne tik galime, bet ir turime didžiuotis Lietuvos liaudies tradicijomis.

„O Lietuvos himnas yra tų tradicijų dalis. Lietuvos himnas negimė puošniuose palociuose. Jis negimė tais laikais, kai Lietuvos valdančioji klasė veržėsi į svetimus kraštus.

„Lietuvos himnas gimė biedno žmogaus mažam kambarėlyje. Jis išsiveržė iš širdies suvargusio, sausligės kankinamo, bet karštai pamylėjusio savo šalį ir savo žmones inteligento. Jis gimė tuo laiku, kai Lietuvos liaudis stenėjo po svetimu jungu, kai tik drąsiausi ir geriausi Lietuvos sūnūs išdrįso prisipažinti lietuviais ir pastatydami savo laisvę ir gyvenimą pavojun, kurstė lietuvio krūtinėje laisvės ugnelę. Vargiai kurios kitos tautos himnas gimė tokiomis sąlygomis..."

Antanas Bimba buvo gerai susipažinęs su priekaištais, kuriuos Kudirkai ir jo parašytam himnui kėlė ir kelia svetimoms įtakoms pasidavę Lietuvos komunistai. Bimba rašė:

„Tiesa, Kudirka Lietuvą vadina „didvyrių žeme". Jis ragina jos sūnus semti stiprybę „iš praeities" Bet šitie jausmai būtų darbo žmonėms svetimi tik tada, jeigu Lietuvos praeityje mes matytume tiktai valdonus ir ponus. Bet ne taip mes juk į tautą ir jos praeitį žiūrime. Ne taip žiūrėjo ir Vincas Kudirka, autorius „Tautiškos giesmės". Mes matome tautos liaudį, jos kovas, jos tradicijas. Taip, man atrodo, žiūrėjo ir Kudirka..."

„Dr. Kudirka— tęsia Bimba — nebuvo tautiškas šovinistas, nebuvo garbintojas jokių kruvinųjų valdonų — lietuvių ar kitokių. Jis buvo laisvų, pažangių pažiūrų tautiškas demokratas, karštas Lietuvos ir jos liaudies mylėtojas. Taigi, jis negalėjo Lietuvos didvyriais vadinti Lietuvos liaudies engėjus...

„Vadinasi, lietuviai darbininkai, mano supratimu, turi teisę savintis ir Kudirką, ir jo rašytą Lietuvos himną".

Taip sveikai galvojo Antanas Bimba. Jam visiškai pritarė ir kitas žymus Amerikos lietuvių komunistų veikėjas dr. Antanas Petrika, kurio pelenus dabartiniai Lietuvos komunistų partijos vadovai leido palaidoti tėvynėje, bet neseka jo tėvynės meilės pavyzdžiu.

O vis dėlto ir jiems jau laikas pakeisti klaidingas pažiūras — „išmokti ir pripras ti dainuoti Lietuvos himną taip gražiai, kaip ji(e) moka dainuoti Internacionalą".

J.Vd.

PABALTIJO PROBLEMA IR JAV — SSRS SANTYKIAI

Buvusi JAV atstovė Jungtinėse Tautose, Jeanne J. Kirkpatrick, skeptiškai pasisakė apie JAV-SSRS vadovų susitikimus. Dienraščio Washington Post lapkričio 4 d. numeryje ji rašo: „Problemas tarp Sovietų Sąjungos ir JAV-jų pagimdė jų tikslų susikirtimas — tarp JAV-jų ir Vakarų noro sukurti pasaulį, susidedantį iš nepriklausomų valstybių, ir sovietų siekio pakeisti pasaulį pagal lenininius principus ir jį pajungti SSRS-ai. Pabaltijo valstybės, Lenkija, Čekoslovakija, Pietų Vietnamas nebuvo aukos nesusipratimo, kurį galima išaiškinti atviromis diskusijomis. Afganistano kančia nėra psichologinė.

„Tai viena priežasčių", rašo Kirkpatrick, „kodėl jokia viršūnių konferencija tarp sovietų ir amerikiečių atstovų nepriveda prie reikšmingesnio Sovietų — JAV-jų santykių pagerinimo — ir kai kurios jų net turėjo pavojingų pasekmių".

(Elta)

OSI SĄRAŠAI

Jau penkeri metai, kaip OSI susitarusi su KGB, užvedinėja bylas prieš lietuvius ir kitus pabaltiečius tikslu atimti pilietybę ir, kas blogiausia, ištremti juos iš Amerikos į Sovietų Sąjungą. Paskutiniai sąrašai, St. Petersburgo Lietuvių Teisėms Ginti Komiteto žiniomis, atrodo šitaip:

I sąrašas — 875 asmenys (lietuvių 198);

II sąrašas — 381 asmenys (lietuvių 128).

Taip pat yra ir trečias sąrašas iš CIC — 42.000 asmenų.

MIRĖ PREL. DR. P. CELIEŠIUS

Los Angeles mieste širdies smūgiu sausio 1 d. mirė prel. dr. Petras Celiešius.

Jis gimė 1906 m. Apušoto vienk., Jezno valsč., Alytaus apsk. Mokėsi Prienų gimnazijoje, Kauno kunigų seminarijoje ir Vytauto D. universitete. Prieš pasitraukdamas į Vokietiją buvo klebonu Merkinėje. Bonnos universitete studijavo filosofiją, įsigydamas daktaro laipsnį. Atvykęs į Ameriką ilgiausiai dirbo Chicagoje, paskui išsikėlė į Los Angeles, kur padėdavo darbuose Šv. Kazimiero parapijoje. Paskui klebonavo Šv. Juozapo parapijoje St. Louis, kol išvyko į Europą sekretoriauti ir padėti vysk. A. Deksniui. Ten išbuvo dešimt metų. Sušlubavus sveikatai, grįžo į Los Angeles.

Prel. P. Celiešius bendradarbiavo spaudoje ir redagavo „Krivūlę".

VLIKo RYŠININKAS EUROPOS PARLAMENTE

VLIKo ryšininkas Europos Parlamente, inž. Adolfas Venskus lapkričio 14-15 d. lankėsi Strasburge, kur jis tarėsi su eile Parlamento narių, įskaitant Dr. E. Klepsch, Otto von Habsburg ir M. Poniatowski (Prancūzijos liberalų Partijos lyderiu). Venskus buvo painformuotas, kad Pabaltijo kraštų problemos ir toliau bus keliamos šioje svarbioje institucijoje. Pastaruoju metu, Europos Parlamento sesijose, be minėtųjų asmenų, pavergtų tautų klausimais pasisakė Europos Parlamento Liberalų ir Demokratų grupės narys V. Bettiza (PLI, Italija), J. Mallet (SDU, Prancūzija) bei F.L. von Stauffenberg (CSU, V. Vokietija).

Lapkričio 14 d. K.D. grupės pirmininko Dr. E. Klepscho pasiūlymu, buvo priimtas biudžetas V. Vokietijoje veikiančioms lietuvių, latvių, estų ir vengrų gimnazijoms paremti (250,000 ECU sumoje). Šį klausimą energingai parėmė K.D. grupės nariai Dr. H. Aigner ir I. Friedrich (CSU, V. Vokietija). Pasiūlymas priimtas 280 balsų. (1985 mokslo metų pradžioje Vasario 16 gimnazijoje, Huettenfelde buvo 94 mokiniai, latvių gimnazijoje — 60, ir vengrų 270).

(Elta)

PABALTIJO VALSTYBĖS JAV PRANEŠIME APIE HELSINKĮ

Gruodžio pradžioje JAV Valstybės Departamentas išleido savo pusmetinį pranešimą, kuriame rašoma, kad balandžio-spalio bėgyje sovietinė valdžia ir toliau represavo žmogaus teisių ir religinius veikėjus Lietuvoje, Latvijoje bei Estijoje. Šie pranešimai apžvelgia, kaip Sovietų Sąjungos ir jos satelitų vyriausybės laikosi Helsinkio susitarimų.

Pranešime minimas kun. Jonas Kastytis Matulionis, nuteistas trejus metus kalėti už tariamą „viešosios tvarkos pažeidimą". Aprašomas rugpjūčio mėnesį įvykęs kun. Vaclovo Stakėno pagrobimas, kurį Europos spauda lygina su lenkų kunigo Popieluškos atveju. Minimas pabaltietis, kuris buvo pašalintas iš darbo už apsilankymą Vakarų valstybės pasiuntinybėje Maskvoje. Taip pat kalbama apie estų liuteronų pastoriaus H. Moestniko nuteisimą ir aktyvaus patrioto bei mokslininko J. Hint'o mirtį kalėjime.

Pranešimas pabrėžia, kad JAV-jos niekad nepripažino prievartinio Lietuvos, Latvijos ir Estijos įjungimo į Sovietų Sąjungą. Pabaltijo valstybės jau „ilgai priešinasi rusinimui ir asimiliacijai".

(Elta)

LIETUVOJE

K. Būgos atminimui

Dusetų miesto aikštėje neseniai atidengtas įžymaus lietuvių kalbininko K. Būgos biustas. Jį sukūrė skulptorius B. Vyšniauskas. Jis ir K. Būgos vidurinėje mokykloje atidengto žymiojo kalbininko bareljefo autorius.

K. Būgos gimtinėje įsteigtas memorialinis muziejus, Dusetų mieste jo vardu pavadinta gatvė ir vidurinė mokykla.

Opera vaikams

Vilniuje gruodžio 28 d. įvyko kompozitoriaus J. Gaižausko vaikams operos „Buratinas" premjera. Spektaklio dirigentai — R. Geniušis ir D. Saměnas, dailininkas — A. Kariniauskas. „Buratinas" — antroji opera vaikams Lietuvos valstybiniame akademiniame operos ir baleto teatre.

Geriausias 1985 m. Lietuvos sportininkas

„Sporto" laikraščio skaitytojai žymia balsų dauguma Lietuvos 1985 metų geriausiu sportininku vėl išrinko Kauno „Žalgirio" komandos krepšininką Arvydą Sabonį. Praėjusį sezoną kartu su komandos draugais A. Sabonis tapo Europos, universiados ir TSRS čempionu, Europos čempionate buvo pripažintas geriausiu žaidėju.

21 metų Arvydas studijuoja Lietuvos žemės ūkio akademijoje.

Ignalinos atominė elektrinė

Specialistai apskaičiavo, kad Ignalinos atominėje elektrinėje gaminama elektros energija šiuo metu pigiausia pasaulyje. Vienas iš keturių blokų, kurio pajėgumas 1,5 milijono kilovatų, per metus suvartoja keliasdešimt tonų urano. Tokio galingumo šiluminei elektrinei reikėtų tūkstančių ešelonų organinio kuro.

Ignalinos AE —tai ištisas pramoninis energetinis kompleksas, kurį, be pačios elektrinės, sudaro jaunas miestas Sniečkus, statybinė industrijos bazė, keliai ir transporto įmonės, vandens valymo įrengimai, kiti objektai.

Priemonės girtavimui ir alkoholizmui įveikti

Visuose miestuose ir rajonuose įkurtos savanoriškos kovos už blaivybę draugijos, darbo kolektyvuose steigiamos jų pirminės organizacijos, blaivybės klubai.

Merginų imtynės Jurbarke

Pirmosiose „Nemuno" dziudo imtynių merginų pirmenybėse Jurbarke dalyvavo 66 merginos iš 8 rajonų ir miestų. Nugalėtojų vardus iškovojo 7 lietuvės ir dvi rusės.

Skaitytojai siūlo

„Tiesos" numeriuose buvo paskelbta anketa, kviečianti skaitytojus pasidalyti savo nuomone apie laikraštį, pareikšti pageidavimus, pasiūlymus.

Skaitytojai gausiai atsiliepė.

Jonas Viltrakis sako: „Siūlau, kad ant svaigalų būtų užrašai — kenkia jūsų sveikatai".

Filijona Daugirdienė, mokytoja, rašo: „Siūlyčiau daugiau rašyti, kaip atšvęsti vardynas, vestuves, kitas atmintinas progas. Gyvenimas šias tradicijas atnaujina, įnešdamas ateistinių, tarybinio patriotizmo, internacionalizmo elementų".

Vestuvės be šampano

Stasys Bielskis „Tiesos" skaitytojų paštе rašo:

— Sunku pasakyti, iš kur buvo atsiradusi mada visokiomis progomis atkimšti šampano butelius. Dabar, paskelbus nutarimus dėl girtavimo ir alkoholizmo, daugelyje civilinės metrikacijos skyrių atsisakyta iš visokiausių taurių bei ragų gerti šampaną, juo sveikinti jaunavedžius. Tai pagirtina, nes norime įtvirtinti sveiką gyvenseną. Vis labiau propaguojamos ir vestuvės be alkoholinių gėrimų. Įsigali naujos tradicijos.

DR. DOMAS KRIVICKAS

Dr. Domas Krivickas, VLIKo valdybos vicepirmininkas, gruodžio 22 d. atšventė savo 80 metų amžiaus sukaktį. Studijavo Kaune, Prancūzijoje ir Vokietijoje, gavo tarptautinės teisės doktoratą. Buvo profesorius Kauno Vytauto D. ir vėliau Vilniaus universitetuose, Užsienio reikalų ministerijos juriskonsultas. Kaip tarptautinės teisės specialistas, dalyvavo daugelyje derybų, tarptautinių teismų ir sutarčių sudarymo komisijose.

POKARIO NOVELĖS RAIDA LIETUVOJE SOCIALIZMO SĄLYGOMIS

Teoretiškai novelė apibrėžiama kaip grožinės prozos žanras. Tai arba autentiškas ar identiškas kronikinis pasakojimas apie iš kasdienybės išsiskiriantį įvykį.

Novelei būdinga intriguojanti, trumpai besivystanti fabula, staigi atomazga, lakoniškas stilius.

Literatūrai modernėjant ir fabulos vaidmeniui nykstant, sutinkamos ir toleruojamos ir laisvesnės struktūros, kur novelė beveik niekuo nesiskiria nuo apsakymo. Kai kas novelę tapatina su apsakymu, kiti ją laiko apsakymo rūšimi. Novelė susiformavo renesanso metu, naudojant anekdotinį stilių kronikiniams atpasakojimams. Anekdotinis stilius ir dabar novelėse ne naujovė, o dargi kai kada jaučiami ne tik humoristiniai-anekdotiniai, bet netgi tragikomiški epizodai.

Vokiečių rašytojai Stormas ir Hoffmannas į novelę įvedė mistinių motyvų. Kitos, Zweigo, Čechovo, Gi de Maupasant novelės pasižymi realumu, kritišku epizodų, socialinių ar moralinių pergyvenimų aprašymu.

Lietuvių literatūroje novelės tipo kūriniai ėmė populiareti paskutiniaisiais pereito šimtmečio metais ir šio šimtmečio pradžioje. Gana būdingus novelei kūrinius rašė Krėvė, Biliūnas. Vėliau Baltušis, dar dabar kūrybingi Lankauskas, Mikelinskas, Pocius, broliai Drilingos.

Kalbant apie pokario Lietuvos literatų darbą apskritai, o novelistų tuo labiau, negalima jį nagrinėti nesuminint literatams statomų reikalavimų. O būtent tai, kad kūryba neturi teisės pažeisti socrealizmo statomų normų, formuojant „išvystyto socializmo" bendruomenės sąmonę. Tik ką minėtas novelės bruožas, būtent, išgyventų epizodų pavaizdavimas, ypač saisto autorių tais nelemtais socrealizmo saitais.

Dviem pirmaisiais pokario dešimtmečiais rašytojui socrealizmas buvo kiek apčiuopiamesnis dalykas, kriterijai aiškesni: „buržuazinėm atgyvenom" reikėjo suporuoti kleboną-banditų globėją su miestelio girtuokliais-sukčiais, kiek tvarkingiau apžiūrėtos sodybos savininką-buožę paversti banditų ryšininku, o vargonininkas ir zakristijonas turėjo būti mergišių ir girtuoklių stereotipai. O jei rašeivai pavykdavo bent kiek suprantamiau įpinti davatką — novelė atlaikė respublikinio maštabo perfekciją.

Tik, kaip rusų patarlė sako: „tolyn į mišką — daugyn malkų"; kaip gi suderinsi ir „buržuazine atgyvena" pavadinsi jaunuolį, girtuoklį-vagišių, jei jau jo tėvas augo, o ko gero ir kūrė socializmą. Dabar kriterijai ne tokie jau paprasti. Sprendimas surastas: dabar „atgyvenos" pasitaiko rečiau, už tai surastas pakaitalas: „vis dar pasitaikančios negerovės".

Nepaprasta painiava gaunasi norint apibrėžti patį socrealizmą. Literatūros kritikas Lankutis sako, kad socrealizmas stovi ant trijų postulatų: partiškumas, liaudiškumas, humaniškumas. Jam pastačius klausimą, kas nustato, ar kūrinys liaudiškas ar ne, išgirstume — „partija"; kas humaniška, o kas ne — irgi partija... Taigi, postulatas tik vienas, bet už tai trikojis!

Kitas, plieninis reikalavimas menininkui — jis turi buti **subjektyviai revoliucingas** (mano pabr.), leidžia daryti išvadą, kad menininkas, o tuo labiau literatas, tėra tik paprastas partijos pastumdėlis.

Anaiptol nenoriu menkinti Lietuvos menininkų: tiek mene apskritai, tiek bet kokiame literatūros žanre. Jie ieško, ir ne retai randa progų prasmukti pro partiškumo koštuvą. Tačiau tai teįstengia tik tie, kurie jau atidavė partijai duoklę su kaupu. Tokiais atvejais, kai kūrinys atspindi tikrovę, būdingą tarybiniam gyvenimui tiesiogine to žodžio prasme, reikia imtis priedangos, esą kovojama „...su vis dar pasitaikančiom socialinėm ir moralinėm negerovėm". Yra, tiesa, ir dabar dalykėlių, kur amoralumas suporinamas su religija ir tokias „buržuazines atgyvenas", žinoma, reikia imti už ragų.

Tokiais atvejais, kai daiktai imami vadinti jų tikraisiais vardais, kūrinio partiškumą prisieina spėlioti (kartais labai mįslingai): esą, negerumai turi būti šalinami skinantis kelią į „šviesius komunizmo horizontus".

Tik kai amoralumas, asocialumas iš tiesų vadinami tuo kuo jie yra, sunkumų susilaukia net tokie rašytojai, kaip Avyžius. Jo romanas „Chameleono spalvos" išgulėjo leidyklų, glavlitų ir Rašytojų Sąjungos stalčiuose aštuoneris metus, iki jis buvo ištraukomis išspausdintas „Pergalėje", o po dvejus metus besitęsusių pjautynių R. Sąjungoje, gerokai apšlifuotas ir susalonintas išėjo atskira knyga. Romanas šokiravo ne tik tarybinį skaitytoją; jį perskaičius, net vakarietiškam skaitytojui, apsipratusiam su paprastą orumą įžeidžiančiais epizodais, nubėga skruzdžių būrelis įstrižai nugaros. Užvertęs šio romano paskutinį puslapį, taip ir likau pražiota srėbtuve: į ką pavirtusi Lietuvos miesto inteligentija, o ypač moterys? Vos vienas kitas teigiamų idėjų turėjęs romano herojus, bet nusivylęs, neišgirstas, praradęs paskutinį orumo trupinėlį ir tapęs elgetaujančiu girtuokliu. Visa kita inteligentija — dvasinis ubagynas. Bet tokią prabangą gali sau leisti tik tokie, kaip Avyžius, kurie jau keli dešimtmečiai nenukrypo nuo partinės linijos.

Bet grįžkime prie novelės. Kad tokį tikslų profilį turinčiam žanrui, kaip novelė — jei imantis jos vystymąsi komentuoti keleriu dešimtmečių bėgy — prireiktų parašyti bent porą knygų. Tokiam užmojui įgyvendinti neturint nei pajėgų, nei galimybių, tenka apsiriboti keliomis lakoniškomis charakteristikomis apie vieną novelistą, vienos novelės citatomis.

— — — — —

Kad ir epizodus vaizduojantis novelės žanras turi ir savo dabartį. O ja reiktų vadinti paskutinį dešimtmetį. Gi visą pokario novelę paėmus, ji jau turi istoriją. Galima dar pridurti, kad pirmosios okupacijos metais novelės netgi nebūta. Net tokie pajėgūs rašytojai-prozininkai, kaip Baltušis, Cvirka, Šimkus buvo įkinkyti į politinę-demagoginę veiklą.

Panašion veiklon buvo nukreipti literatai ir pirmaisiais pokario metais. Tada iš viso sunku buvo pastebėti — kad ir talentingų rašytojų kūryboje—ramią, epinę intonaciją, vaizdingą šnekamąją kalbą, logišką veikėjų galvoseną, psichologines detales, poetiškus peizažus. Tada rašytojams stovėjo dar ne trikojis, o baslio pavidalo postulatas: parodyti Lietuvos kaimo socialinius perversmus, taip vadinamąją klasių kovą, „nemirtingus" liaudies gynėjų žygdarbius.

O tuomet ašarom, prakaitu ir krauju pasruvusį kaimą apvilkti meniniu rūbu, sukurti herojų su liguistu patosu, o tą patosą įvilkti į romantiką, buvo tiek skaitytojams, tiek rašytojams neįkandamas riešutas.

(Pabaiga sek. nr.)

RAŠINIŲ KONKURSAS

Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga skelbia rašinių konkursą jaunimui. Temos — 1. KAIP VERTINTI TAUTYBĘ IŠEIVIJOJE ir 2. TAUTINIAI HEROJAI IR JŲ ĮTAKA LIETUVYBĖJE.

Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga kviečia ir skatina visą lietuvišką jaunimą iki 35 metų amžiaus dalyvauti konkurse. Tema turi būti bent penkių (5) mašinėle spausdintų puslapių. Lituanistinių mokyklų mokytojai bei įvairių organizacijų vadovai yra prašomi paskatinti jaunimą rašyti anksčiau minėtom tautinėm temom. Konkurse dalyvaujantiems bus skiriamos dvi premijos už geriausius rašinius: I premija — 500 dol., II premija — 250 dol. Premijų paskirstymui žiuri komisija bus sudaryta ir paskelbta vėliau.

Konkurso rašiniai turi būti prisiųsti iki 1986 vasario 15 d. (pašto antspaudas) adresu: Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga, c/o Vida Jonušienė, 12500 Pawnee Rd., Palos Park, IL 60464.

JUBILIATAS DR. S. KUZMINSKAS

Sausio 21 dieną mūsų nuolatinis bendradarbis dr. Stasys Kuzminskas, ekonomistas ir buv. Lietuvos diplomatas, švenčia savo amžiaus 85 metų ir visuomeninės veiklos 65 metų sukaktį. Ta proga pažvelkime į jo nueitą gyvenimo kelią.

Gimęs 1901 m. sausio 21 d. Šaukoto miestelio, Kėdainių apsk., gydytojo šeimoje, Stasys Kuzminskas su tėvais pirmojo pasaulinio karo metu evakuavosi Rusijos gilumon. Po revoliucijos grįžęs Lietuvon, 1919 m. baigė Šiaulių gimnaziją ir 1923 m. Berlyno aukštąją prekybos mokyklą. 1942 m. toje pat mokykloje, apgynęs disertaciją apie Lietuvos užsienio prekybą, gavo ekonomikos daktaro laipsnį.

Nepriklausomoje Lietuvoje S. Kuzminskas dirbo Kooperacijos banke, vėliau — Finansų ir Žemės ūkio ministerijose ir mokytojavo Kauno „Aušros" berniukų gimnazijoje.

1931-1936 m. S. Kuzminskas buvo Užsienių reikalų ministerijos ekonomikos departamento direktorium, redagavo „Tautos ūkį" ir bendradarbiavo spaudoje. Nuo 1936 iki 1940 m. jis dirbo Lietuvos pasiuntinybės prekybos patarėju Berlyne. Po karo buvo lietuvių tremtinių atstovu prie UNRRA Flensburge, o nuo 1947 m. Britanijoje — Darbo ministerijos vertėju ir Karo aviacijos mokyklos svetimų kalbų mokytoju.

Visuomeninėn veiklon mūsų jubiliatas įsijungė būdamas studentu. Nuo 1923 m. jis įstojo į Valstiečių liaudininkų sąjungą. 1934-1936 m. buvo Lietuvos atgimimo d-jos pirmininku. 1940-1941 m. buvo Berlyno lietuvių d-jos pirmininku. Po karo apsigyvenęs D. Britanijoje, nuo 1949 iki 1952 m. ir nuo 1957 iki 1970 metų buvo DBLS Tarybos pirmininku. Daug kartų pirmininkavo DBLS suvažiavimams, aktyviai dalyvavo ir tebedalyvauja DBLS Nottinghamo skyriaus ir Nottinghamo liet. kolonijos veikloje.

1950 metais buvo įsteigta Lietuvių Rezistencinė Santarvė, politinė, bet nepartinė organizacija, kurios pirmininku buvo išrinktas dr. S. Kuzminskas. Šios organizacijos svarbiausias siekis, kaip ir VLIKo, Lietuvos išlaisvinimas. LRS pagrindinė tezė — krašto primatas. Organizacija leido žurnalą „Santarvė", kuris 1953-1958 m. buvo spausdinamas Londone. Rezistencinė Santarvė per savo atstovus dalyvavo Liberalų Internacionale.

Dr. S. Kuzminskas yra nuolatinis „Europos Lietuvio" bendradarbis ir „Laiškų iš Nottinghamo" autorius. Tuose laiškuose jis autoritetingai pasisako aktualiais politiniais ir lietuvių tautiniais klausimais. Praeitų metų pabaigoje, nuvykęs į JAV, dr. S. Kuzminskas dalyvavo VLIKo Seimo posėdyje, buvo išrinktas Seimo prezidiumo vicepirmininku ir pasisakė svarstomais klausimais.

Garbingam Jubiliatui linkime geros sveikatos ir ilgų metų vaisingos veiklos mūsų tėvynės labui. **Red.**

BROŠIŪRA KELIAUJANTIEMS Į LIETUVĄ

PLJS išleido brošiūrą „Kelionė į Lietuvą" tikslu padėti keliaujantiems į Lietuvą. Brošiūra išleista lietuvių ir anglų kalbomis. Norintieji užsisakyti šią brošiūrą, kreipkitės į PLJS valdybą. Už didesnius brošiūros egzempliorių kiekius PLJS prašo aukų.

Adresas:

PLJS
5559 Modena Place
Agoura. CA 91301
USA.

MIRĖ KUN. J. VILČIAUSKAS

Gruodžio 18 d. Waterbury mirė kun. Jurgis Vilčiauskas, gim. 1916 m. Amerikoje, kunigu įšventintas 1941 m., priklausė Hartfordo arkivyskupijai.

APDOVANOTAS V. ADAMKUS

1985 m. gruodžio 12 d. Pasižymėjusio vadovo žymeniu apdovanotas Valdas Adamkus, JAV Aplinkos apsaugos Didžiųjų ežerų regiono direktorius.

Neeilinis pripažinimas V. Adamkui suteiktas už ilgalaikę ir išskirtinai brandžią gamtosaugos veiklą tiek šalyje, tiek tarptautinėje plotmėje.

JAV Didžiųjų ežerų regiono centrinė įstaiga yra Chicagoje, kur darbuojasi ir būrys lietuvių specialistų.

Motinos pergyvenimai

ADELĖ KILČIAUSKIENĖ
Balio Gajausko a.a. motina

MANO KRYŽIAUS IR KANČIŲ KELIAI

22. IEŠKAU DARBO

Uždaryti, tai uždaryti, bet kur gauti lėšų pragyvenimui, ir, svarbiausia, kaip toliau padėti sūnui? Dėl silpnos sveikatos sunkaus darbo dirbti negalėjau, o į kokį lengvesnį ar švaresnį net nepriimtų. Tad nutariau eiti dirbti valytoja. Įsidarbinau „Pergalės" turbinų gamyklos mechaniniame ceche. Šlaviau cechą, nešiojau vandenį darbininkams, vežiojau plieno drožles. Vežioti reikėjo geležiniu karučiu per visą didžiulį kiemą ligi pat Nemuno. Kad būtų lengviau, nutiestas lentų takas. Tačiau aš to „lengvumo" nepajutau, karutis sunkus, dar prikrautas geležies drožlių, lentos purvinos, slidžios, tiesiai nemoku nulaikyti, o ir jėgų neturiu. Nespėju net mirktelti, kaip karutis „keberiokšt" ant šono, drožlės išbyra, susipina visaip, susikabina ir aš niekaip negaliu net karučio atversti. Jeigu pamato vyrai, ateina ir padeda man susitvarkyti su nepaklusniu karučiu. O aš net apsiverkiu dėl savo bejėgiškumo. Taip ir kankindavausi visas aštuonias valandas. Kai būdavo kokia laisva valandėlė, tai išnaudodavau siuvimui. Tačiau reikėjo slėptis, kad viršininkai nepastebėtų. Algos gaudavau 300 rb. (dabartiniais pinigais — 30 rb.).

Nuo tokio sunkaus darbo visai nusilpau ir nebegalėjau net karučio pavežti. Laimė, kad mano bendradarbiai buvo labai geri. Jie manęs gailėdavo ir visada stengdavosi padėti. Ten daugiausia dirbo rusai. Tačiau jais negaliu skųstis. Be to, ir aš pati stengiausi juos kuo geriau aptarnauti, visada švelniai, nieko neužgaudama. Tad jie ir man tuo pačiu atsilygindavo.

Nežiūrint viso to, visgi labai nusilpau. Todėl reikėjo norom nenorom kreiptis į gydytoją. Teko truputį pasigydyti, šiek tiek sustiprėjau ir vėl į darbą. Bet neilgai: vieną dieną skelbimų lentoj perskaitau, kad aš ir dar viena moteris dėl etatų mažinimo esam atleidžiamos iš darbo (tos moters vyras irgi sėdėjo kalėjime). Ji turėjo keturis mažus vaikus, maldavo, kad ją paliktų, bet veltui. Jai atsakė:

— Tavo vyras politinis kalinys, todėl tokių, kaip tu, mes negalim laikyti darbe.

Aš neprašiau. Taip ir atleido abi „dėl etatų mažinimo".

Vėliau įsidarbinau amatų mokykloje, vėl valytoja. Ten buvo daug sunkiau negu fabrike. Mes dviese turėdavom išplauti 26 kambarius ir koridorius. Teišdirbusi vos dvi savaites, susirgau plaučių uždegimu. Buvo labai aukšta temperatūra (40 C), be to, organizmas išsekęs, nusilpęs. Bijojau ilgai užsigulėti, nes pergyvenau, kad negalėsiu ir neturėsiu iš ko siuntinių bepasiųsti. Reikia priversti save keltis ir eiti į darbą. Pabandžiau, bet supratau, kad nebegalėsiu. Galva svaigsta, ir toks sunkumas visam kūne, visa kaip švininė. Atsisakiau darbo ir vėl namuose ėmiausi seno, nors ir draudžiamo, amato.

23. LIETUVIŠKAS LAIŠKAS

Vieną dieną atneša laišką. Dieve, sūnaus laiškas, parašytas lietuviškai. Tokio džiaugsmo aš dar gyvenime neturėjau. Skaičiau ir verkiau iš džiaugsmo. Padedu, bet ir vėl skaitau, skaitau. Aš net nemoku išsireikšti, kokia aš buvau tą dieną laiminga. Skaitau, o, rodos, sūnus pats stovi prieš mane ir šyposi kartu. Jis parašė, kad dabar galima laiškus rašyti lietuviškai ir jau nebe du į metus, o daugiau (du per mėnesį). Tik sumažino siuntinių kiekį, leidžiama tris į metus ir tik 5 kg. svorio.

24. ŠVYSTELI VILTIS

Štai miršta mūsų kankintojas ir žmogėdra — Stalinas. Visi kalba, kad bus amnestija politkaliniams. Tai buvo šiokia tokia viltis, su ja ir gyvenau toliau.

Vietoj vilties, atėjo valdžios pareigūnai atimti butą — per didelis. Teko perrašyti ant kito žmogaus vardo, šis greit apsivedė, ir man vietos nėr. Po ilgų vaikščiojimų ir maldavimų gavau nedidelį butuką.

Vėliau sugalvojau rašyti malonės prašymą. Juk daugelį politkalinių paleido, o sūnus tebesėdi. Nunešiau paro dyti advokatui. Jis pasakė:

— Ne malonės prašymą, o skundą reikia rašyti. Sūnus jau pusę bausmės atliko, todėl turi paleisti. Toks įstatymas.

Parašė skundą, išsiunčiau į Maskvą. Laukiu. Vėl viltis...

Gaunu atsakymą:

— Peržiūrėta sūnaus bylos medžiaga. Tačiau jis pats politiškai dar nepersiauklėjęs, todėl atleisti nuo bausmės negalima.

Ir vėl viltis dingo. Kankinuosi toliau. Dirbti jau nebegaliu, siuvu vėl šlepetes ir siunčiu siuntinius. Bet sveikata blogėja. Daug uždirbti nepajėgiu, todėl priimu gyventi porą studentų. Gaunu po dešimt rublių. Jau man lengviau. Paskui išsirūpinau invalidumą, moka po 23 rb.

25. VAŽIUOJU Į PASIMATYMĄ

Sveikata vis silpnėja, nebežinau kiek aš čia dar gyvensiu, todėl noriu bent kartą pasimatyti su sūnum. Vargais negalais išsirūpinau leidimą pasimatymui. Susitariau su viena moteriške, kurios sūnus irgi ten pat lagery buvo, važiuoti kartu. Vis lengviau kelionėje dviese. Važiuojam. Kelionė buvo varginanti: abi nepratę taip toli keliauti, lagaminai sunkūs, abi sergančios. Šiaip taip nusigavom iki Javaiso (gyvenvietė Mordovijoje), o paskui pėsčiom iki lagerio. Vos patempiam savo nešulius, o čia dar lietus krinta į veidą. Prie lagerio atėjom 10 val. ryto. Sustojom lauke po tokiu grybu. Iš visų pusių stūgauja vėjas, tik ant galvos nelyja.

Mūsiškiai žinojo, kad mes atvažiuojame, todėl irgi nekantriai laukė mūsų pasirodymo. Anapus spygliuotos vielos, iš antro aukšto lango jie mus pamatė, žiūriu, ir mano sūnus sveikinasi iš tolo. Paskui jis pro langą pradėjo kalbėti, bet buvo tolokai, ir aš negirdėjau, o, be to, ir negalėjau, nes springau ašaromis. Taip mes išstovėjom iki penktos valandos vakaro. Po to atėjo lagerio tarnautoja ir nuvedė mus į pasimatymų kambarį. Kambary dvi lovos, stalas, dvi kėdės, spinta drabužiams, maža spintelė. Patikrino visą maistą, padavė raktą ir išėjo. Dabar jau ir mes už spygliuotų vielų. O širdis vis nekantriau daužosi krūtinėje: kada gi pasirodys po darbo sūnus (nuo darbo pasimatymų metu neatleidžia), kokį aš jį pamatysiu?

Pagaliau atsidaro durys. Jis! Kai tik jį pamačiau, griebiau į glėbį ir taip verkiau, verkiau... Jis mane apkabino ir laikė, kad nenugriūčiau. Pamačiau, kad jis buvo išdžiūvęs, tik vieni kaulai, veidas raukšlėtas, drabužiai kabėjo kaip ant kuolo. Maniau, kad mano širdis neišlaikys. Sunku man net aprašyti savo kančias ir širdies skausmą po septyniolikos metų pamačius savo sūnų ir dar tokį iškankintą, lyg nuo kryžiaus nuimtą. Supraskit, kokia turėjo būti mano širdis tuo momentu. Paskui apsiraminau. Pamaitinau sūnų ir kalbėjomės visą naktį.

Kitą rytą jį išvarė į darbą. O man ta diena ilgiausia. Išeit negali, pro grotuotą langą beveik nieko nesimato. Jaučiuosi irgi kaip kalėjime. Apsiraminu tik vakare sulaukus sūnaus. Dar viena naktis pasikalbėjimui, o paskui išsiskyrimas. Širdį skausmas spaudžia. Rodos, lengviau būtų numirti, negu jį palikti. Išėjom vėl su bendrakeleive verkdamos, nežinodamos, ar bepamatysim kada savo sūnelius.

26. ANTRAS PASIMATYMAS

Parvažiavus niekur ramybės neradau. Visos mintys tik apie sūnų. Akyse jis man ir dieną ir naktį. Kankinausi visus metus, kol išsirūpinau antrąjį pasimatymą. Važiavau jau su kitu žmogumi, kurio brolis ten buvo. Lengviau šį kartą buvo kelionėje, nes buvo kam ir lagaminą panešėti ir šiaip visais kelionės rūpesčiais rūpintis.

Pasimatymas, kaip du vandens lašai, panašus į pirmąjį. Ten jau tokia, dešimtmečiais nusistovėjusi, tvarka, beveik ritualas, kurio keisti nevalia niekam ir vėl tos pačios ašaros, tas pats skausmas išsiskiriant. Tik sūnaus laiškai man buvo visas suraminimas.

(Bus daugiau)

TSRS INTERESAI FILIPINUOSE

Tokia antrašte laikraštyje „Chicago Tribune" buvo išspausdintas žurnalisto Ryvzo straipsnis, kuriame jis rašo apie didėjantį Tarybų Sąjungos susidomėjimą Filipinais. Pateikiame straipsnio vertimą.

⁂

Štai ir išsipildė didžiausias Reagano administracijos būgštavimas: prie seniausio ir ištaikingiausio Filipinuose viešbučio fasade vėjuje plevėsavo ryškiai raudona Tarybų Sąjungos vėliava. Diena prieš tai ant to pačio varine viršūne koto pleveno juostuota, žvaigždėmis nusėta JAV vėliava. Raudona vėliava su pjautuvu ir kūju kabojo ne vien tik prie šito pastato, bet ir prie Markoso vyriausybei priklausančio Manilos viešbučio.

„Kai aš pabudęs, pamačiau tą tarybinę vėliavą, iš pradžių negalėjau patikėti savo akimis. Štai, galvoju, kodėl prezidentas Markosas taip netikėtai nutarė surengti skubius rinkimus sausio mėnesį. Pirma, man į galvą dingtelėjusi mintis buvo: „tai tau, ir pramiegojai revoliuciją!" — pasakoja vienas amerikiečių žurnalistas. Amerikiečiui paskambinus į viešbučio informacijos skyrių, jam paaiškino, kad tai nebuvo jokia revoliucija, ir kad Tarybų Sąjungos vėliava buvo iškelta pagerbti pagal kultūrinio apsikeitimo programą į Filipinus atvykusius keturius oficialius asmenis iš Lietuvos.

Viešbučio informacinio skyriaus vedėja pareiškia: „Tai įprastas dalykas. Pas mus jau lankėsi ne viena tarybinė delegacija ir mes jai, panašiai kaip JAV ar kitų šalių atstovams, tokiais atvejais iškeliame nacionalinę vėliavą."

Bet šiomis dienomis tarybinė vėliava ir plakatas, sveikinantis į Manilą atvykusius Tarybų Sąjungos-Filipinų draugijos narius, buvo lyg vaizdinis simbolis, primenantis svarbų politinį sujudimą, vykstantį šioje Ramiojo vandenyno saloje, ir jo sukeltus atgarsius užsienyje.

JAV Senato komitetas žvalgybos reikalams neseniai padarė pranešimą Vašingtone, kuriame buvo pareikšta, kad Tarybų Sąjunga ruošiasi suteikti pagalbą taip vadinamai „Naujajai liaudies armijai", vedančiai partizaninę kovą prieš prezidento Markoso vyriausybę. Minėtame pranešime sakoma, kad T. S-ga padidinusi savo ambasados personalą Maniloje ir kad ji per vietines profsąjungas palaikanti netiesioginį ryšį su sukilėliais. Nors Filipinų prezidentas Markosas ir Tarybų Sąjungos atstovai paneigė amerikiečių tvirtinimą, bet beveik niekam nekyla abejonių, kad Maskva stengiasi padidinti savo įtaką Filipinuose prekybinių, kultūrinių ir kitokių ryšių pagalba. Prezidentas Markosas pareiškė, kad Tarybų Sąjunga, tikriausiai, siekia užmegzti glaudesnius ryšius su „Naująja liaudies armija", pasak Markoso, neesą ko stebėtis, juk tą patį daro amerikiečiai ir Filipinų vyriausybė.

Tokį staigų susidomėjimą Tarybų Sąjungos interesais Filipinuose sukėlė dar ir kitas JAV vyriausybės žvalgybinis pranešimas, paskelbtas praėjusį mėnesį, kuriame sakoma, kad jeigu Filipinuose greitu laiku nebus imtasi atitinkamų priemonių, tai gresiąs realus pavojus, jog prezidento Markoso vyriausybę po keletos metų gali nuversti komunistinis judėjimas. Matyt, šis pranešimas buvo viena iš priežasčių, paskatinusių prezidentą Reaganą pasiųsti į Manilą savo artimą bičiulį senatorių Laksaltą su asmeniniu, prezidento ranka rašytu laišku Markosui. Atrodo, kad senatoriaus Laksalto apsilankymas Filipinuose, savo ruožtu paskatino prezidentą Markosą surengti specialius rinkimus, kurių pagalba jis nori įrodyti JAV, jog jis tebėra populiarus ir patikimas Filipinų vadovas.

Visi šio politinio žaidimo dalyviai stengėsi savo ėjimus sutvirtint psichologine taktika, todėl iš pirmo žvilgsnio netgi nereikšmus tarybinės vėliavos iškėlimas prie Manilos viešbučio, šiame kontekste įgauna naują prasmę. Bet dar reikšmingesni yra politiniai vizitai, kaip, pvz., pastarasis pareigūnų iš Lietuvos apsilankymas Maniloje ir Filipinų prezidento žmonos Imeldos lankymasis Tarybų Sąjungoje lapkričio mėnesio pradžioje, jai grįžtant iš kelionės po Jungtines Valstijas.

Vargu, ar kas mėgins aršų antikomunistą prezidentą Markosą apkaltinti pataikavimu TSRS, bet jo žmonos apsilankymas Maskvoje buvo ne visai subtilus ir ne toks jau būtinas priminimas Vašingtonui apie Filipinų vaidmenį, kurį šį šalis atlieka abiejų didvalstybių globaliniame žaidime.

V.M.

RAGINIMAS STIPRINTI ATEIZMĄ

Užsienio spaudos dėmesį atkreipė naujas Maskvos raginimas Lietuvos komunistų partijai veiksmingiau vykdyti Lietuvoje antireliginę propagandą. Reuterio žinių agentūra, remdamasi maskviškės „Pravdos" pranešimu, informuoja, kad antireliginės propagandos stiprinimo Lietuvoje klausimą Vilniuje posėdžiavusiai Lietuvos komunistų partijos vadovybei iškėlė sovietų komunistų partijos ideologas Borisas Ponomariovas. Jis pabrėžė, jog turi būti imamasi veiksmingesnių priemonių darbo žmonių tarpe formuojant komunistinę pasaulėžiūrą, siekiant apsaugoti Lietuvos visuomenę nuo komunizmui priešiškos ideologijos įtakos. Panomariovas įspėjo, jog ateistinė veikla Lietuvoje nėra pakankama, ji turi būti sustiprinta. Užsienio spauda, pateikdama šią informaciją, atkreipia dėmesį, kad Lietuva yra katalikiškas kraštas ir kad smarkų lietuvių religingumą bei tautinį sąmoningumą stiprina kaimynystė su Lenkija. (Reuter)

ŠV. RAŠTAS AKLIESIEMS

Lozanoje, Šveicarijoje, pirmą kartą pilnai išleistas Šventasis Raštas aklųjų „braille" alfabetu. Tai tikrai nuostabus technikos ir tikėjimo paminklas, pažymėjo Lozanos vyskupas pristatydamas monumentalų veikalą. Šventasis Raštas „braille" alfabetu yra išleistas prancūzų kalba, pagal naujausią ekumeninį vertimą. Atsižvelgiant į jo ypatingą pobūdį, veikalas apima iš viso 41-ną tomą — trisdešimt vieną tomą Senojo Testamento ir 10 Naujojo Testamento tomų. Prancūziškai suprantantys aklieji dabar galės tiesioginiai „braille" alfabetu skaityti Švento Rašto tekstus.

KILNUS MOSTAS

Grupė jaunimo Mauricijaus valstybėje, devyni vyrai ir penkios merginos, tarp 19-os ir 31-nerių metų amžiaus, kilnia inciatyva nusprendė užbaigti Tarptautinius Jaunimo Metus. Kalėdų ir Naujųjų metų proga, jie nuvyko į raupsuotųjų stovyklą Madagaskaro saloje praleisti šventes su apie dviem tūkstančiais ligonių, jiems išreikšti brolišką solidarumą. Jaunimas į raupsuotųjų stovyklą atvyko ne tuščiomis rankomis: daugeliui ligonių, ypač vaikams, jie atvežė dovanų. Sumanymas aplankyti raupsuotuosius ir drauge su jais praleisti šventes Mauricijaus jaunimui kilo susitikus su italu kunigu, kuris jau daug metų globoja raupsuotuosius Madagaskare.

NORVEGAI MOKOSI LIETUVIŲ KALBOS

Neseniai Vilniuje lankėsi Oslo universiteto profesorius Terjė Matiasen, kuris yra vienas iš nedaugelio norvegų mokančių kalbėti lietuviškai. Jis šiuo metu yra Oslo universiteto slavų ir baltų kalbų profesorius. Prieš trejetą metų tame universitete buvo parengta vieno semestro lietuvių kalbos programa. Lietuvių kalbą studijavo 7 studentai, iš kurių 5 išlaikė baigiamąjį egzaminą.

Prof. T. Matiasenas yra žinomo norvegų lingvisto Christiano S. Stango, kuris mokėsi lietuvių kalbos prieš 60 metų pas prof. J. Jablonskį ir K. Būgą, mokinys. Prof. Stangas nepriklausomoje Lietuvoje lankėsi daug kartų. Tapęs profesorium, jis sudomino lietuvių kalba ir savo studentus, tarp kurių buvo ir dabartinis Oslo universiteto profesorius Matiasenas. Pastarasis studijavo sanskritą, senąją graikų kalbą ir gali kalbėti keliomis Europos kalbomis: angliškai, rusiškai ir lietuviškai. Neseniai pradėjo mokytis ir latvių kalbos.

Lietuvių kalbą Oslo universitete studijuoja tie studentai, kurie jau moka kurią nors slavų kalbą. Per egzaminus studentai turi mokėti perskaityti ir išversti 25 puslapius lietuvių teksto. Paprastai studentai skaito lietuvių klasikų kūrinius.

PLAUČIAMS

Vieno advokato sekretorius pasivėlino į darbą ir pasiaiškino, kad jo žmona praėjusią naktį turėjo sunkų gimdymą. Advokatas maloniai priėmė sekretoriaus atsiprašymą, davė butelį vyno dovanų ir išsiuntė jį namo pasveikinti jo vardu žmoną.

Už poros mėnesių vėl ta pati istorija: sekretorius pasivėlino į darbą, nes žmona turėjo sunkų gimdymą.

— Tai ką?! — supyko advokatas. — Turi žmoną, ar triušį, kad taip dažnai gimdo?

— Mano žmona akušerė, — rimtai tarė sekretorius.

⁂

— Kas tave kankina?

— Gyvenimas.

— Tai pavojinga liga. Ji visada baigiasi mirtim.

⁂

Kalėjime sėdi du vagys: vienas už laikrodžio vagystę, kitas už karvės pavogimą.

Pasijuokdamas antrasis ir klausia:

— Kiek laiko?

— Manai, kad laikas karvę melžti? — atsako pirmasis.

⁂

— Ką tamsta tame medalione nešiojate?

— Savo vyro plaukus.

— Bet tamstos vyras dar gyvas...

— Taip, bet jo plaukai seniai jau mirę.

⁂

Belfaste, Šiaurinėj Airijoj, kažkoks tipelis sustabdė praeivį, išsitraukė pistoletą ir paklausė:

— Kas esi: katalikas, ar protestantas?

Nežinodamas kaip atsakyti, išsigandęs žmogelis greit tarė:

— Esu žydas.

— O aš turbūt šį vakarą esu laimingiausias arabas visoj Airijoj!

⁂

Vyras sako žmonai:

— Jau vidurnaktis. Eisiu į saloną ir pasakysiu labanakt tam mūsų dukrelės kavalieriui. Per ilgai užsisėdėjo...

— Nebūk toks žiaurus. Palik juos ramybėje. Prisimink mūsų jaunas dienas... — aiškina žmonelė.

— Mūsų jaunas dienas! Gerai, kad priminei. Einu tuojpat, vysiu lauk tą velnią...

„DAINOS" PLANAI

„Dainai" 86-ieji — tai antrosios kelionės į Jungtines Amerikos Valstijas perspektyvos. Toje darnioje kūrybinėje šeimoje įtemptai verda gyvenimas besiruošiant jau antrajai kelionei pas Amerikos lietuvius.

Ypatingai įdomu, kad naujam bosui Leo Holtkampui tai bus ne tik pirmasis susitikimas su plačiausiomis vakarų pasaulio lietuviškomis auditorijomis, bet ir kažkas surišta su jo pagrindine profesija.

Leo iš specialybės medžio apdirbėjas ir dabar užimtas Amsterdamo uoste restauruojant 17-jo šimtmečio Oost-Indijos kompanijos laivą. Tad jam ir iš tos pagrindinės profesijos jūra yra labai artima, ir tiesiog fantastiška pagalvoti, kaip gretinti jo restauruojamo laivo ir to orlaivio, kuris vyktų pagal „Dainos" maršrutą.

Bet negalvokime, kad Leo atitrunka nuo pagrindinio „Dainos" gyvenimo turinio. Jis kartu su kitais įsigilina į lietuviškos tarsenos paslaptis ir iš visų pajėgų ruošia tą labai išplitusį „Dainos" repertuarą. Juk „Daina" vežasi į Ameriką dvidešimt penkias dainas. Galima pasakyti, kad jos atliekamų kūrinių be galo praturtėjo akiračiai. Dabar „dainiečių" repertuare yra visa eilė raudų, sutartinių, darbo dainų, ir todėl turi taip išradingai dirbti trys „prezentatoriai", kurie mėgina aprėpti dainų turinį darniame konsonanse, pamėginti bent užčiuopti apdainuojamojo krašto buities pulsą praeityje ir dabartyje. Todėl nemažai vargsta ta trijulė, į kurią įeina Marga Grooff — aktorė ir dainininkė, Jan Sleumer — istorikas ir tenoras, Gosse Taekema — ne tik „Dainos" bosas, bet iš profesijos olandų kalbos mokytojas ir trumpų apsakymų autorius. Visi trys tiesiog gaudo kiekvieną knygą, kuri gali jiems suteikti žinių apie Nemuno kraštą, padėti suprasti lietuvių jausmus ir aistras, jų kasdienybes.

Labai svarbu, kad „dainiečiai" dabar ne tik dainuoja, bet ir stengiasi bent pamažėl pradėti kalbėti Nemuno krašto kalba. Mane tiesiog sujaudino, kai vienas kitas jau mėgina vartyti lietuviškus laikraščius ir dešifruoti skaitomus tekstus.

Čia pirmon eilėn jų nenuilstamos konsultantės ir mokytojos ponios A. Selenbachienes nuopelnos, kuri, kad ir labai užimta savo tiesioginėmis pareigomis, randa „Dainai" to brangaus laiko, nesigaili savo neišsemiamos energijos. Juk jos dėka „dainiečiams" vis darosi artimesnė toji Lietuvėlė, jie vis giliau įsijaucia į dainų sudėtingus įvykius.

Na, žinoma, didžiausias entuziastas, vienas iš „Dainos" pradininkų, yra Jan Sleumer. Jam net akys šviesėja, kai jis kalba apie savo ansamblio pažangą, planus, apie Lietuvos gamtą ir net apie Ciurlionį.

Bet jokiu budu neuzmirškime, kaip suartėjo su lietuviška tematika „Dainos" vadovas Paul de Boer, su kokia meile ir atsidavimu jis sudaro naujus dainų repertuarus. Jam didysis Ciurlionis kartu ir fantastiškas vizijų meisteris, ir nuostabus muzikas, taip giliai atskleidžiąs lietuviškos sielos dainingus išreiškimus.

Grįžtant prie ruošiamo koncerto negalima neprisiminti vėl Margos Grooff, kuri scenoje konferuojant rodo tokį skoningą išradingumą ir teikia tiek ekspresijos.

„Dainos" naujam repertuare yra: „Pas vieškelėlį", „Vai tu kasele", „Anoj pusėj Nemunėlio", „Mergvakario rauda", „Sutems tamsi naktuzėlė", „Maiu, maiu". Ir kiekviena iš tų dainų tampa „dainiečiams" jų asmeniško gyvenimo faktu, nes kiekvienas nori ne tik dainuoti, bet ir perteikti apdainuojamų dalykų esmę. Žodžiu, vis labiau teatralizuojasi tas netikėtas ansamblis, kur žmonės iš visiškai kitoniško pasaulio panoro ir sugebėjo prieiti prie lietuviškų dainų lobyno.

Žinoma, dabar galima tik laukti, kaip jie mokės ištesėti tuos pažadus, kuriuos pasiskyrė. Jau netrukus prasidės sceninės repeticijos, numatomi „bandomieji" pasirodymai prieš išvykstant į tą atsakingą kelionę. Jau dabar galime pasidžiaugti, kad tas lietuviškumo pasirinkimas pasirodė nebe atsitiktinis, ne proginis.

Lauksime antrosios „Dainos" amerikoniškos kelionės išdavų ir aidų aidužių. Bet jau iš anksto galime pagirti tą ugnį, tą entuziazmą, su kuriuo dainiečiai ruošiasi vykti pas Amerikos lietuvius, kaip pas artimus ir be galo draugiškus žmones.

Galiu pasakyti, kad ir man, senam žmogui, kiekviena proga pabūti „Dainos" repeticijose yra nepaprasta šventė!

J. Budreika

JOTVA

Dažniausiai būna atvirkščiai: atsiranda vadovas (kartais jo ir nebūna), susiburia grupė žmonių, repetuoja... Jei viskas sekasi, eidami į pirmą koncertą pasirenka sau tinkamą vardą ir tuo vardu prisistato publikai. Kadangi Lenkijos lietuviuose meno ansamblių yra keletas, vardu patogu juos vadinti, lengva tą nuo to atskirti.

Šį kartą buvo kitaip. Jau 34-erius metus dirba Punsko Lietuvių kultūros namų šokėjų būrelis. Vadovavo jam Juozas Maksimavičius, Petronelė Jakimavičienė, Aldona Leončikaitė. Ir jau 24-erius metus su šokėjais dirba Punsko licėjaus mokytojas Algis Uzdila.

Įvairus buvo šokėjų likimas per tokį ilgoką gyvavimo tarpsnį. Kviesdavo juos sykį choras, sykį vokalinė grupė ar muzikantai, ir įvykdavo bendras koncertas. Kurį laiką būrelis talkino Punske veikiantiems dainų ir šokių ansambliams „Puniai", „Sūduvai" ir kaimo kapelai „Klumpei".

Jau šešeri metai reguliariai Punske vyksta „Motinos dienos" šventė. 1985 spalio 31 d. sukako 11 m. nuo pirmo „Vėlinių" šventinio koncerto. Vis tai kultūros namų šokėjų iniciatyva ir rūpesčiai. Ruošiant savarankiškas programas, reikėjo įvairinti programą, ieškoti naujų atlikėjų, plėsti meno žanrą — šokius praturtinti dainomis, muzika, dailiuoju žodžiu. Taip ir susiformavo gan sudėtingas organizmas: trys šokėjų grupės—suaugusiųjų (vad. Algis Uzdila), jaunimo (vad. Jūratė Kardauskienė), vaikučių (vad. Alicija Uzdilienė), vokalistai, skaitovai, muzikantai. Todėl natūralu, kad LVKD Centro valdybos prezidiumo sprendimu po Motinos dienai skirto koncerto buvo iškilmingai šiam meno kolektyvui suteiktas vardas: Choreografinis ansamblis „JOTVA", veikiantis prie Punsko Lietuvių kultūros namų.

JOTVA — taip savo kraštą vadino senovės baltų gentis — jotvingiai, kurių žemėse šiuo metu mes gyvename. Žodis „Jotva" dar reiškė jų kalboje raitelių būrį (nuo žodžio „joti"). Jotvingiai turėję būti geri kariai raiteliai, ant žirgų mokėdavę drąsiai mandrauti ir narsiai gindavę savo laisvę. Tokia vardo etimologija įpareigoja ir patį ansamblį būti scenoje eikliais šokėjais. Tegul visada jiems tai sekasi.

Motinos dienų, Vėlinių, Rasos šventės koncertai, šokių šventės, vestuviniai vartai prie Punsko kultūros namų įsispaudė į žmonių sąmonę. Pamilo juos mūsų krašto gyventojai ir svečiai. „Joks koncertas būtų be šokėjų..." — girdime kalbant. Iš tikrųjų jie — šokėjai — labai praturtina, pagyvina kiekvieną renginį, kuriame tik dalyvauja. O dalyvauja nesibrangindami.

(LVKD „Aušra", Nr. 4, 1985)

VASARIO 16 GIMNAZIJA

VASARIO 16 GIMNAZIJOS „AUŠROS" TUNTAS

Prasidėjus mokslo metams Vasario 16 Gimnazijoje, „Aušros" tunto vadovavimą perėmė iš Amerikos atvykusi s. fil. Meilė Mickienė. Uolaus darbo vaisiai netruko pasirodyti. Tuntą sudarė „Gražinos" draugovė, apjungianti 24 skautes, ir „Vytauto Didžiojo" draugovė, sutelkusi 29 skautus. „Gražinos" draugininke buvo prit. sk. Milda Motekaitytė, o „Vytauto Didžiojo" draugininku ir tunto komendantu s.v. kand. Paulius Mickus. Tunto dvasios vadovai—kun. J. Dėdinas ir kun. Fr. Skėrys.

Į tunto užsiėmimus vėl buvo sugrąžintos iškylos, sueigos su rikiuotėmis, raportais, skilčių šūkiais. Visiems skautams ir skautėms buvo parūpintos tvarkingos uniformos. Skiltys įsigijo gaireles, o kovo 23 d. buvo pašventinta puošni tunto vėliava, kurios krikšto tėvais buvo nepailstanti tunto globėja p. E. Lucienė ir gimnazijos direktorius p. A. Šmitas.

Tunto skautės ir skautai švenčių progomis dalyvaudavo bažnyčioje su savo vėliava, prisidėjo prie gimnazijos Kūčių programos, Vasario 16 minėjimo, tvarkė kavinę per didįjį Vasario 16 Nepriklausomybės minėjimą Huettenfelde, suruošė Kaziuko Mugę, pasirodė Motinos Dienos minėjime ir pravedė Joninių laužą. Mokslo metų bėgyje išėjo programą ir davė įžodį dvi paukštytės ir vilkiukas, 3 sesės ir 6 broliai davė skauto įžodį, 10 skaučių ir 6 skautai davė prityrusių skautų įžodį, o 5 prityrę skautai tapo skautais vyčiais kandidatais. Dvylika skautų-vyčių dalyvavo skautų stovykloje Anglijoje.

ATEITININKAI

Vysk. Motiejaus Valančiaus ateitininkų kuopai priklausė aštuoni moksleiviai. Kuopos valdybą sudarė pirmininkė Marytė Balaišytė, sekretorė Erina Seidlerytė ir korespondentas Darius Sužiedėlis. Globėja buvo Marytė Dambriūnaitė-Šmitienė. Rudenį ateitininkai suruošė sekmadienio vakarines pamaldas su kun. J. Dėdino pagalba. Lapkričio mėnesį kuopos nariai suorganizavo ir pravedė gimnazijoj talentų vakarą. Gruodžio mėn. sekmadieniais pravesdavo Advento vakarus.

Prieš Kalėdas kuopa turėjo iškylą į Niurnbergą pasižiūrėti įžymiausios Vokietijoje Kalėdinės mugės. Metų pradžioje, pamaldų metu, vietoj pamokslo ateitininkai paruošė paskaitėlę ir po to pravedė diskusijas tema — „Kodėl tiek mažai jaunimo šiais laikais lanko sekmadienio pamaldas".

Vasario 16 dienos minėjime buvo pastatytas montažas politiniams kaliniams atminti. Pavasarį mokiniai rašė kaliniams laiškus. Balandžio 26-28 dienomis įvyko Vokietijos at-kų šventė Memmingene. Dalyvavo visi kuopos nariai. Moksleiviai klausėsi paskaitų, aplankė Bavarijos pilis, o vakare atliko meninę programėlę. Pamaldų metu Erina Seidlerytė ir Oktavijus Rutkauskas davė ateitininko įžodį. Abiturientų išleistuvėse buvo atsisveikinta su kuopos narėm M. Balaišyte ir E. Seidleryte. Moksleivių at-kų sąjungos Centro valdybos paskelbtame laikraštėlio konkurse, Vasario 16 gimnazijos moksleivių at-kų kuopos laikraštėlis „Bokšto šešėly" laimėjo pirmą vietą.

(Gimnazijos metraštis, 1984-85)

VASARIO 16 GIMNAZIJA IEŠKO BERNIUKŲ BENDRABUČIO VEDĖJO

Nuo 1986 m. rugsėjo 1 d. Vasario 16 Gimnazijai reikalingas naujas bendrabučio vedėjas, turintis mokytojo ar auklėtojo diplomą. Alga pagal BAT. Kreiptis: Litauisches Gymnasium, D-6840 Lampertheim 4. Tel. 06256-322.

PARAPIJAI 80 METŲ

New Yorko vienintelė lietuvių parapija Aušros Vartai atšventė 80 metų sukaktį. Ji įkurta kun. Juozo Šeštoko, o dabar vadovaujama kun. Vytauto Palubinsko. Parapijos bažnyčia atremontuota, sudėti V Jonyno vitražai.

SOL. MARIJA BIZINKAUSKAITĖ

Solistė M. Bizinkauskaitė, Metropolitan operoje iš daugelio konkurenčių patekusi į finalistes, koncertavo Hartfordo lietuviams. Visi buvo sužavėti jos dainomis ir arijų atlikimu, jos balso kultūra ir pažanga.

KELIONĖ Į ŠVENTĄJĄ ŽEMĘ

Kelionę į Šventąją žemę organizuoja „Darbininko" laikraštis. Kelionės vadovas red. tėvas dr. Kornelius Bučmys, OFM. Kelionė įvyks kovo 6-14 dienomis. Skridimas iš New Yorko į Tel Aviv ir atgal, viešbutis ir kt. kainuos 1.199 dol.

Europos LIETUVIS

LITHUANIAN WEEKLY

Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd.
2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT.
Tel. 01-727 2470

Registered as a Newspaper at the Post Office.

Leidžia D. Britanijos Lietuvių Sąjunga ir Lietuvių Namų Akc. Bendrovė.

Prenumeratos kaina metams:
D. Britanijoje — 17 svarų;
Užsienyje — 20 sv. (oro paštu).

Vienoj skilty įdėto skelbimo kaina 6.00 sv. už colį. Didesni skelbimai atitinkamai brangiau.

Už laikraštyje kieno nors spausdinamųjų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nesiima atsakomybės.

Redaguoja redakcinis kolektyvas.

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra.

Nepanaudoti rankraščiai, jei iš anksto dėl to nesusitarta, negrąžinami.

Atspausdinti straipsniai išreiškia autorių, ne būtinai redakcijos ar leidėjo nuomonę.

Kronika

KAS—KADA—KUR

Centrinis Vasario 16 minėjimas Vokietijoje — vasario 15 d., Huettenfelde (Buergerhaus) su plačia programa.

Vasario 16 minėjimas Londone — vasario 16 d., Bishopsgate Instituto salėje, Liverpool St. Meninę programą atliks svečiai iš Vokietijos: sol. Vilija Mozūraitytė, pianistė prof. dr. Lampsatytė-Kollars ir smuikininkas M. Kollars.

Vasario 16 minėjimas Derbyje, Vid. Anglijoje — vasario 15 d. Meninę programą atliks svečiai menininkai iš Vokietijos.

XXXIII Europos Lietuviškųjų Studijų Savaitė — liepos 26 — rugpjūčio 3, Austrijoje, Salzburge. Registruotis ir kitais St. Savaitės reikalais kreiptis: Dr. I. Joerg, 6473 Wenns — Pitztal, Tirol, Austria. Tel.: 05414/236.

Baltijos tautų šokiai-karnavalas — vasario 1 d., 7.30 v.v., Boltone, Anglijoje, Ukrainiečių klube, 99 Castle St.

Paryžiaus lietuvių mėnesiniai susirinkimai — 32, rue du Petit-Musc, Paris 4e (metro Bastille ar Sully-Morland). 12 val. pamaldos, paskui bendri pietūs.

Sekantieji susirinkimai: vasario 2 d.; vasario 22 — Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo šventės minėjimas; kovo 16 — Šv. Kazimiero šventė; balandžio 13 — povelykinis susirinkimas.

DBLS Visuotinis narių suvažiavimas ir LNB-vės akcininkų susirinkimas — balandžio 19-20 d., Lietuvių Namuose Londone.

Vakaronė „Lietuviška žiema" — sausio 25 d., 5 val. p.p., Parapijos svetainėje, 21 The Oval, Hackney Rd., London, E.2.

Vokietijos LB tarybos narių suvažiavimas — kovo 1 d., Romuvoje.

Lietuvių vaikų vasaros stovykla — liepos 27 — rugpjūčio 10 d., Romuvoje (Huettenfeld).

Pabaltiečių Namai Prancūzijoje — Visi kviečiami atsilankyti. Informacijas teikia Mrs. Jolanta Vaičaitytė-Goutt. Adresas: Baltic House, 1 rue de la Prairie, 94500 Champigny-sur-Marne, France. Tel. (33-1) 4881.52.22.

Londonas

VASARIO 16 LONDONE

Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo šventės minėjimas prasidės pamaldomis Lietuvių bažnyčioje sekmadienį, vasario 16 d., 11 val. Sumą užprašė Lietuvos atstovas Vincas Balickas.

Akademinė ir meninė šventės minėjimo dalis įvyks tą pačią dieną, 5 val. p.p., BISHOPSGATE INSTITUTO salėje, 230, Bishopsgate, London EC2 (Požeminiu važiuoti iki Liverpool Street stoties).

Meninę programą atliks menininkai iš Vokietijos Vilija Mozūraitytė, Raminta Lampsatytė-Kollars ir Michael Kollars.

Po to bendras priėmimas kviestiems svečiams ir minėjimo dalyviams. Bus parodos iš mūsų politinės ir kultūrinės veiklos.

Kviečiami Londono, pietinės Anglijos lietuviai, Sodybos, Maidenhead, Gloucesterio, Ketteringo DBLS skyriai ir visi kiti. Numatytos ekskursijos iš Sodybos ir Gloucesterio. Tų apylinkių lietuviai kviečiami prie jų prisijungti.

Rengia DBLS.

KALĖDŲ EGLUTĖ LONDONE

Londono lietuviai pilna prasme išpildė lietuvišką posakį: geriau vėliau, negu niekada. Pirma atšventėm Naujuosius Metus, o paskiau Kalėdas. Bet, nežiūrint tai, sausio 4 d. vakaras buvo praleistas jaukioje šeimyniškoje lietuviškoje nuotaikoje.

Mintis rengti Kalėdų Eglutę kilo iš M. Barėnienės, kuri ne tik paruošė vaidinimėlį, bet prisidėjo ir prie programos su savo vedamos Šeštadieninės Mokyklos mokinėmis.

Londoniškiams į pagalbą atvyko padėjėjų iš Gloucesterio, Nottinghamo, Kento ir Liet. Sodybos.

Atvykusius Centro Valdybos vardu pasveikino E. Šova.

Šeimyniškę programėlę pradėjo V. Gasperienė, paskaitydama ištrauką iš Šatrijos Raganos „Viktutės".

Po to, pianinu pritariant V. O'Brien, sutartinai buvo sugiedotos kelios Kalėdų giesmės.

Prasidėjo vaidinimėlis, kurio metu kaip tik pasitaikė pro Lietuvių Namus beeinąs Kalėdų Senelis, kuris užsuko pasižiūrėti, ką tie lietuviukai čia daro. Bekeliaudamas iš Sodybos, Senelis (A. Lapinskas) dar turėjo visą maišą užsilikusių dovanų.

Prasidėjo pačių jaunuolių programa, paįvairinta dainomis, eilėraščiais, kupletais, pritariant gitara, ir iš Gloucesterio atvykusios M. Gelvinauskienės vadovaujama mergaičių tautinių šokių grupelė. Prie šokių prisidėjo ir kitas jaunimas, akordeonu pritariant E. Šovai. Kiekvienas stengėsi pasirodyti mandriau, kad gautų kuo geresnę dovaną iš Kalėdų Senelio.

O kai atidarė maišą — nušvito visų akys. Daugiausiai jauniausios Alytės Podvoiskytės, nors ir mažiausia — gavo didžiausią dovaną, net už save didesnę. Pasidalijus dovanomis ir išleidus Kalėdų Senelį, vaikučiai įteikė po puokštę gėlių daugiausiai darbo įdėjusioms ruošėjoms.

Programėlę užbaigė E. Šova, padėkodamas rengėjoms už įdėtas pastangas, o vaikučiams ir svečiams už nepatingėjimą atvykti.

O tada tai prasidėjo tikras balius. Visi puolė prie J. Raišienės ir O. Žilinskienės skaniai paruoštų stalų, dūdavo dūdos, sprogo balionai, o Lietuvių Namai liko kalėdiniai išpuošti ir iš vidaus, ir iš lauko. Net naujas stogus kilnojosi, keldamas nerimą Centro Valdybos narių tarpe. **h.g.**

LONDONO LIETUVIŲ VAKARONĖ „LIETUVIŠKA ŽIEMA"

Sausio mėn. 25 d., šeštadienį, 5 val. p.p., Londono parapijos svetainėje, 21 The Oval, Hackney Rd., London, E.2, įvyks Londono lietuvių vakaronė „Lietuviška žiema", kaip ją vaizduoja istoriniai, etnografiniai šaltiniai, tautosaka, mūsų poetų ir rašytojų poezija ir proza.

Programos pagrindiniai atlikėjai dail. Marija Barėnienė, muzikas Justinas Černis ir kiti. Bus dainuojamos etnografinės liaudies dainos.

Parapijos Šv. Kazimiero klubo valdyba kviečia Londono ir apylinkių lietuvius dalyvauti šioje vakaronėje. Taip pat nuoširdžiai prašo visų nepamiršti pasikviesti savo kaimynų, o labiausiai garbingo vyresnio amžiaus sulaukusių, pasiūlyti jiems savo globą ir kartu juos atsivežti, kad galėtų su visais pabendrauti. Už jautrumą ir talką klubo valdyba bus visiems dėkinga.

Po programos pasikalbėsime prie klubo paruoštų užkandžių.

Laukiame visų!

Londono Lietuvių Parapijos Šv. Kazimiero Klubo Valdyba

Bradfordas

KLUBO NARIŲ SUSIRINKIMAS

Sausio 26 d., sekmadienį, 2.30 val. p.p., šaukiamas Vyties klubo narių metinis susirinkimas.

Dienotvarkėje: pranešimai, diskusijos, rinkimai ir kiti klubo reikalai.

Kviečiami klubo nariai gausiai dalyvauti.

Vyties klubo Valdyba

PADĖKA

Nuoširdžiai dėkoju visiems mane ligoninėje lankiusiems, sveikinusiems ar kitaip padėjusiems mano sunkioje ligoje, ypač M. Knabikienei, kuri vispusiškai mane globojo. **J. Dirvonskis**

AUKOS TAUTOS FONDUI

J. Talkačiauskienė — 20 sv.
J. Kvietkauskas, K. Vitkus, D. Jelinskas ir K. Narbutas — po 5.00 sv.
J. Pipynė — 4.50 sv.
J. Makarevičius — 3.00 sv.
Nuoširdžiai dėkoja

TFA D. Britanijoje

AUKOS TAUTINĖS PARAMOS FANDUI

J. Kvietkauskas — 5 sv.
Nuoširdžiai dėkoja

TPF valdyba

AUKOS SPAUDAI

J. Liūdžius — 29.50 sv.
J. Klingeris — 26.50 sv.
M. Valikonis — 10.50 sv.
J.E. Liaukai — 10 dol.
J. Vengris — 6.50 sv.
V. Gegeckas — 6 sv.
R.I. Kvedaras — 6 sv.
B. Kuzminskaitė — 5.50 sv.
A. Petkevičius — 5.50 sv.
J. Babilius — 4 sv.
L. Songaila — 4 sv.
A. Mykolaitis, V. Kazirskis — po 3 sv.
V. Lapinskas — 4.50 sv.
V. Juknelis — 2.50 sv.
Elena Tesnau — 2 sv.
V. Lugas — 1.50 sv.
A. Žukauskas — 1 sv.

Visiems nuoširdi padėka.

MIRĖ ANTANAS PEČEKAJUS

1985 m. gruodžio 14 d. Ashtone mirė Antanas Pečekajus, gim. 1918 m. liepos 14 d. Vabalninko vls., Biržų apsk. Gruodžio 24 d. Antano palaikai sudeginti Wigano krematoriume. Laidotuvėse dalyvavo per 50 žmonių. Antanas priklausė DBLS Leigh skyriui. Į Angliją atvyko 1947 m. iš Vokietijos. Ashtono mieste nusipirko namą. Jis visą laiką dirbo anglies kasyklose iki išėjimo į ankstyvą pensiją. Buvo taurus lietuvis. Paliko liūdinčią žmoną Doris, sūnų Vitą ir dukterį Oną.

J. Blažys

Derby

VASARIO 16 MINĖJIMAS

DBLS Derby skyrius rengia iškilmingą Vasario 16 minėjimą, į kurį kviečiami visi vidurinės ir šiaurinės Anglijos lietuviai.

Minėjimas įvyks vasario 15 d., šeštadienį, Polish Catholic and Social Centre salėje, 18 Kedleston Rd., Derby.

Pradžia 6 val. vak. Įėjimas 1.50 sv.

Programoje iškilmingas atidarymas ir meninė dalis, kurią atliks svečiai iš Vokietijos Vilija Mozūraitytė, Raminta Lampsatytė-Kollars ir Michael Kollars.

Po to bendras pasilinksminimas ir šokiai.

Paminėkime šią svarbią lietuvių tautai dieną savo atsilankymu ir įvertinkime svečių menininkų pasiaukojimą, gausiai dalyvaudami šiame ypatingame vidurinės Anglijos lietuvių renginyje.

Derby skyriaus valdyba

Nottinghamas

TARPTAUTINIS ŠOKIŲ VAKARAS

Pavergtųjų Tautų Nottinghamo skyrius sausio 31 d., 8 val. vak., White Eagle Club, Pelham Rd., Nottingham, rengia

Tarptautinį šokių vakarą.

Pelnas bus skiriamas Pavergtųjų Tautų veiklai.

DBLS Nottinghamo skyrius kviečia visus lietuvius į šį įdomų šokių vakarą.

LIETUVIAI TARPTAUTINĖJE VALANDOJE

Krikčionių vienybės savaitėje, sausio 23 d., 19.30 val., Šv. Barnabo katedroje bus tarptautinio pobūdžio valanda, vardu „Vieninga šeima Kristuje", kur lietuviai reikšis solo ir jaunimas žodžiu. Po to katedros salėje visiems dalyviams bus arbatėlė.

Visus kviečiame ir prašome apie dalyvavimą katedroje bei salėje pranešti kun. S. Matuliui, nes reikia rezervuoti vietas.

Lietuvių Sielovada — Bendrija

DARBINGAI IR VIENINGAI

Bendrijos — Parapijos susirinkimas Židinyje sausio 12 d. praėjo darbingai ir vieningoje dvasioje.

Wolverhamptonas

SUSIRINKIMAS

Sausio 18 d., 7 val. v. „GOLDEN EAGLE" svetainėje, kampas Court Rd. ir Harden Rd., Wolverhampton, DBLS Wolverhamptono skyrius šaukia skyriaus narių susirinkimą.

Visus skyriaus narius ir prijaučiančius maloniai prašome dalyvauti.

Skyriaus valdyba

Manchesteris

DĖMESIO!

L.K.V.S. „Ramovė" Manchesterio skyrius sausio mėn 25 dieną, 5 val. vakaro, Manchesterio Lietuvių Soc. Klube šaukia savo narių **Visuotinį Metinį Susirinkimą.** Prašome kuo gausiau dalyvauti.

L.K.V.S. „Ramovė" Skyriaus Valdyba

APSILANKĖ DR. A.V. STEPANAS

Gruodžio 15 d. į Manchesterio lietuvių soc. klubą atvyko dr. A.V. Stepanas, kuris atvyko iš Australijos į Angliją profesiniais reikalais. Tą dieną filatelistai turėjo susirinkimą. Dr. A.V. Stepanas padarė platoką pranešimą apie filateliją. Jis yra lietuvis filatelistas, specializuojasi Lietuvos ir Australijos pašto ženklais. Savo pranešime ragino įjungti daugiau filatelistų į draugiją ir pritraukti daugiau jaunimo. Ta proga pasidalyta mintimis ir praleista keletą valandų vienminčių ratelyje.

Ačiū dr. A.V. Stepanui už atsilankymą ir padarytą pranešimą.

KALĖDŲ EGLUTĖ

Manchesterio lietuvių klubas savo narių vaikams surengė Kalėdų Eglutę. Buvo tikimasi, kad į Eglutę atsilankys per dvidešimt vaikų, bet atvyko tik keturi. Kalėdų Senis (sekr. J. Verbickas) vaikams įteikė klubo ir tėvų atneštas dovanas, jų gavo motinos ir tėvai. Po to vaikams ir motinoms buvo arbatėlė. Eglutę atidarė ir pravedė klubo pirm. A. Podvoiskis.

Vaikai ir tėvai lieka dėkingi klubo valdybai už dovanas ir surengtą arbatėlę.

Kadangi į Eglutę atsilankė toks mažas skaičius vaikų, ir tai jau ne pirmas kartas, ateity Eglutės nenumatoma rengti.

NAUJŲJŲ METŲ SUTIKIMAS

L.K.V.S-gos „Ramovės" Manchesterio skyrius surengė M. lietuvių klube Naujųjų Metų sutikimą, kurį pravedė ramovėnų sekr. J. Verbickas. Baigiant senuosius ir sutinkant Naujuosius Metus, klubo narius ir ramovėnus sveikino ir laimingos kloties naujuose metuose linkėjo klubo pirm. A. Podvoiskis, r. sekr. J. Verbickas (pirmininkas K. Murauskas negalėjo atvykti), Boltono lietuvių vardu J. Keturakis ir iš Čikagos atvykęs į Manchesterį praleisti atostogų, seniau gyvenęs Manchestery, L. Venckus (anūkas atostogavo Paryžiuje). Naujieji Metai sutikti giedant Lietuvos himną. Po to sekė pasisveikinimai, palinkint geriausios sėkmės naujuose metuose. Rengėjai paruošė gardžių užkandžių. Dalyvavusieji šauniai praleido laiką ir pasižmonėjo.

Ramovėnų valdyba nuoširdžiai sveikina savo narius ir jų šeimas bei rėmėjus Naujųjų 1986-tųjų Metų proga ir linki sėkmės naujuose metuose.

KLUBO NARIŲ SUSIRINKIMAS

Sausio 5 d. Manchesterio lietuvių socialinis klubas turėjo visuotinį metinį narių susirinkimą, kuriame valdyba ir revizijos k-sija padarė pranešimus ir išrinko valdybą 1986-tiems metams.

Susirinkimą atidarė klubo pirm. A. Podvoiskis, kuris pasveikino susirinkusius ir paprašė tylos valandėle pagerbti mirusius narius.

Susirinkimui pirmininkavo V. Bernatavičius, sekretoriavo S. Lauruvėnas. Balsus skaičiavo A. Jakimavičius, A. Jaloveckas ir A. Vigelskis.

Iš valdybos pranešimų matėsi, kad klubo veikla buvo gyva per visus metus. Padaryta eilė remontų ir nupjauta 9 seni medžiai ir daug šakų nuo aplinkinių medžių, kurie kliudė sunkvežimiams ir kaimynams. Metai baigti su 1194 svarų nuostoliu, kuris numatytas ir šiais metais, nes reikia daug remontų atlikti. Pirmininkas padėjusiems klubui pareiškė padėką.

Dėl sunkios klubo finansinės padėties, norėta ieškoti finansinės paramos arba klubą parduoti, bet susirinkimas vienbalsiai nutarė klubą laikyti tol, kol bus įmanoma. Susirinkimas vienbalsiai pritarė sumažinti klubo išlaidas. Nariai atsisakė nemokamai duodamo alaus ir kitų privilegijų. Be to, visi sutiko aukoti pinigų klubo remontams. Po susirinkimo vicepirm. A. Stankevičius pravedė rinkliavą ir surinko 100 svarų, bet tai tik pradžia.

Į šių metų valdybą išrinkti: A. Podvoiskis — pirmininkas, A. Stankevičius — vicepirmininkas, J. Verbickas — sekretorius, V. Rudys — iždininkas. Valdybos nariai: H. Vaineikis, L. Puras, A. Miliūnas, A. Bruzgys. Kandidatai: J. Bačinskas ir E. Žebelienė. Revizija: J. Podvoiskis, A. Jaloveckas ir A. Vigelskis. Kandidatas V. Paulauskas.

Naujai valdybai linkime sėkmės.

MIRUSIEJI

Sužinota, kad mirė Antanas Podžiūnas, imigracijos imigranto sūnus, gimęs Anglijoje.

Praėjusiais metais tragiškai mirė Elena Onufriw (Bajerčienė), sulaukusi 75 m. amžiaus. Jos mirtis neaiški. Ji dingo iš namų praėjusį rugsėjo mėnesį ir nesugrįžo. Policija jos ieškojo po visą Angliją. Galiausiai ji rasta gruodžio 21 d. netolimame kanale. Turėjo atraitį, skundėsi skausmais kūne.

Elena gimė 1910 m. spalio 10 d. Gyveno netoli Kauno.

Sudeginta Blackley krematoriume gruodžio 30 d. Pomirtines apeigas St. Chad's bažnyčioje ir krematoriume atliko kan. V. Kamaitis ir savo žodyje apibūdino Elenos gyvenimą ir tragišką jos mirtį. Šeimos neturėjo.

Po laidotuvių jos vyras dalyvavusiems laidotuvėse lietuvių klube surengė arbatėlę.

Ilsėkis, Elena, ramybėje.

Jos artimuosius liūdesio valandoje visi giliai užjaučiame.

A. P-kis

PAMALDOS

Prestone — sausio 19 d., 12.30 val.
Nottinghame — sausio 19 d., 11.15 val., Židinyje.
Derbyje — sausio 19 d., 14 val., Bridge Gate.
Manchesteryje — sausio 26 d., 12.30 v.
Nottinghame — sausio 26 d., 11.15 val., Židiny.
Mansfielde — sausio 26 d., Šv. Pilypo Neriečio bažnyčioje, 3 Chesterfield Road South, 14.30 val. Kviečiame ir apylinkių lietuvius.

PRANCŪZIJA

PRANCŪZIJOS LIETUVIAI

Prof. A.J. Greimas pr. metais Paryžiuje suorganizavo kolokviumą paminėti 150 metų sukaktį, kai buvo išleista „Kalevala". Kolokviumą atidarė A.J. Greimas paskaita: „Folkloras ir mitologija — metodinės problemos".

Prof. A. J. Greimas spalio 1 d. išėjo į pensiją, bet jis ir toliau vadovauja bendrosios semantikos seminarui „Ecole des Hautes Etudes en scienes sociales", kuri jam surengė išleistuves. Profesorius lankėsi Kanadoje, kur jis vedė seminarą Montrealyje ir skaitė paskaitas kituose miestuose. Taip pat lankėsi JAV-se, kur skaitė paskaitą New Yorko universitete.

Ričardas Bačkis, PrLB vicepirmininkas pr. metais lankėsi JAV-se ir Kanadoje, aplankė laikraščių redakcijas, kalbėjo per lietuvių radijus, susitiko su PLB vadovybe, dalyvavo VLIKo tarybos posėdy ir BALFo kongreso šventėje.

R. Bačkis Paryžiuje dalyvauja politinių studijų klubo „Groupe de Paris" veikloje.

Jis paruošė brošiūrėlę apie Lietuvą prancūziškai.

Kunigas Jonas Petrošius, 30 metų dirbąs Prancūzijos lietuvių pastoracijoje, pr. metais lankėsi JAV-se, dalyvavo Vokietijos lietuvių kunigų suvažiavime. Jis vyksta aptarnauti ir Belgijos lietuvių.

Pranas Gailius rodė savo tapybą ir grafiką Paryžiuje ir kitur.

Antanas Mončys yra steigėjas ir jau trylika metų veda skulptūros kursą Cite universitete Paryžiuje. Dalyvavo keliose parodose.

Seselė S. Dambrauskaitė praėjusiais metais atšventė savo vienuolinio gyvenimo auksinį jubiliejų Laval vienuolyne, kur ji gyvena. Į iškilmes iš Paryžiaus nuvyko kelios seselės lietuvaitės.

Zigmas Banevičius pr. metais rodė pantomimas Liet. Studijų savaitėje Veronoje. Per Kalėdas paruošė pantomimą vaikams Paryžiuje. Šį pavasarį jo pantomimų spektaklis bus Vokietijoje, kurį vėliau pakartos Paryžiuje.

J. Ch. Mončys vadovauja dramos studijai Paryžiaus priemiestyje Montrouge.

Karolina Masiulytė ruošia naują spektaklį, kuris bus rodomas sausio mėn. pabaigoj.

Anne Masiulytė ruošiasi būti kino kritike.

Kristina Pabendiskaitė iš Čikagos, baigusi grafikos studijų stažą Paryžiuje, pasiliko čia dirbti reklamų agentūroj.

Paryžiaus lietuvių jaunimas davė pokalbius apie Lietuvą privatinėms Paryžiaus radijo stotims, susitiko su Vasario 16 Gimnazijos mokiniais, aktyviai pasireiškė Taikos ir laisvės laivo kelionėje, demonstravo prie Sovietų ambasados Paryžiuje, ruošiasi vykti į VI-jį Pasaulio lietuvių jaunimo kongresą Australijoje.

LENKIJA

POSĖDIS SEINUOSE

1985 m. gruodžio 8 dieną Seinuose įvyko Lenkijos Lietuvių kultūriniai-visuomeninės draugijos Centro valdybos posėdis, kuris svarstė „Aušros" žurnalo ateitį. Daroma žygių, kad žurnalas taptų mėnesiniu. Posėdyje buvo atžymėta žurnalo 25 metų sukaktis.